

Türkiye, sahip olduğu ekolojik zenginliği ile sebze üretiminde dünyada önemli bir rol oynamaktadır. Bu ekolojik zenginlik 7 coğrafi bölgede sebze üretimini mümkün hale getirmekte olup, ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır. Ayrıca zengin besin içeriği ile insan sağlığı açısından büyük öneme sahiptir.

Fakat sebze üretimi sınırlandıran önemli etkenler vardır. Bu etkenlerden biri de sebze hastalıklarıdır. Sebze hastalıkları bakteri, virüs, fungus (mantar), viroid veya fitoplazma kaynaklı olabilmektedir. Üretimde kayıplara neden olarak üretici ve ülke ekonomisine ciddi zararlar verebilirler. Birçok sebze zarar yapabilen veya en yaygın olanları inceleyecek olursak, fide döneminden başlayıp, hasat zamanına kadar olan süreyi ele almak gerekir. Bu hastalıklar;

Sebze Fidelerinde Kök Çürüklüğü (Çökerten) Hastalığı (*Phythium spp.*, *Rhizoctonia spp.*, *Fusarium spp.*, *Alternaria spp.*, *Sclerotinia spp.*)

Hastalık tüm sebze türlerinin fide döneminde görülebilir.

Belirtileri

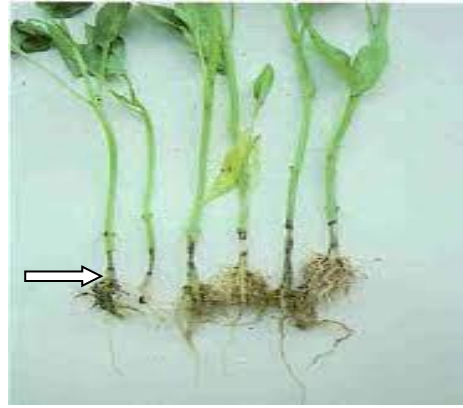
Hastalık fide devresinde görülür. Aynı zamanda çıkıştan öncede zarar meydana gelebilir

Fidelik devresinde fidelerin toprakla temas eden kök boğazlarından itibaren yattıkları görülür

Gerek çıkış öncesi, gerek çıkış sonrası meydana gelen ölümler sonrası

Fidelikte ocaklar halinde ölümler sonucu ocaklar halinde boşluklar meydana gelir.

Fidelik koşulları uygun olduğu takdirde, hastalık, fidelerin tamamen tahrip olmasına sebep olabilir.

Mücadelesi

Kültürel ve kimyasal olarak yapılabilir.

Kültürel Mücadele

- 1-Zarar görülen fideliklerin harç toprağı boşaltılıp içeriği temizlendikten sonra yeniden fidelik toprağı hazırlanıp konmalı
- 2-Tohum ekimi sık olmamalı
- 3-Hastalıklı fideler ayıklanmalı
- 4-Fideler uygun hava koşullarında açılıp sık sık havalandırılmalı
- 5-Fazla sulamadan kaçınılmalı
- 6-Gereksiz yere fazla azotlu gübre verilmemeli
- 7-Fidelikler bol güneş alan, soğuk rüzgârları tutmayan yerlerde kurulmalıdır.

Kimyasal Mücadele

Tarım Bakanlığının Zirai Mücadele Teknik Talimatlarına göre tavsiye edilen kimyasal ilaçları uygulanabilir.

Mildiyö (*Phytophthora infestans*)

En çok görüldüğü bitkiler domates, patates, lahanaya, ıspanak, marul, hıyar ve kavundur. Mildiyö hastalıkları türe hastır. Örneğin domatesteki lahanaya ve soğandaki marula geçemez. Ancak hıyarda görülen mildiyö kabak ve kavunda hastalık yapar. Mildiyö hastalığı rutubetli yerlerde ve yağışlı yıllarda fazla görülür. Hastalık bir yerde

görülürken hızla geniş alanlara yayılır. Hastalığın gelişmesi ve yayılması %90-100 nem ve 15-20 °C sıcaklıkta hızlıdır. Rutubetin %80'in altına düştüğü hallerde ve sıcaklığın verilen sınırların altında veya üstünde olduğu koşullarda hastalığın yayılması durur.

Belirtileri

Mildiyö hastalığı bitkilerin daha çok yapraklarında olmak üzere gövde ve meyvelerinde zarar yapar. Bazı bitkilerde tohuma kadar geçer. Hastalık; lahanaya, marula, ıspanak, hıyar gibi bitkilerin yaprak ve yaprak sapında soluk yeşil renkte yağimsi lekeler şeklinde başlar. Daha sonra lekeler koyulaşır ve orta kısımları ölür. Rutubetli havalarda yaprağın altında gri renkte tüylü bir örtü vardır. Zamanla lekeler birleşir, bütün yaprağın kurummasına neden olur.

Domateste meyvede de lekeler görülür. Bu lekeler sonra siyahlaşır ve içe doğru çökük çürüklük oluşur. Çürüklük meyvenin içine doğru ilerler. Domateste koşullar hastalık için elverişli olursa tüm bitkide yanıklığa yol açar. Hatta sera ve rutubetli yerlerde geniş alanların aniden çökmesine, adeta yangın geçirmiş gibi bir görünüm olmasına yol açar.

Mücadelesi

Kültürel ve kimyasal olarak yapılabilir.

Kültürel Mücadele

1-Hastalığın görüldüğü yerlerde, bitki artıkları imha edilmelidir.

2-Tohum mildiyö hastalığının görülmediği, bulaşık olmayan tarla ve bitkilerden alınmalıdır.

3- Hastalığın görüldüğü alanlarda münavebe yapılmalıdır.

Kimyasal Mücadele

Tarım Bakanlığının Zirai Mücadele Teknik Talimatlarına göre tavsiye edilen kimyasal ilaçları uygulanabilir.

Sebzelerde Solgunluk Hastalıkları (*Fusarium oxysporum*)

Solgunluk hastalıkları sadece sebzelerde değil, meyve ağaçları, süs bitkileri hatta kültür bitkileri arasında bulunan ve istenmeyen yabancı otlarda bile görülmektedir. Ancak en yaygın olarak görüldüğü sebzeler domates, biber, kavun, karpuz ve hıyardır. Solgunluk hastalığına neden olan etmenler (mantarlar) toprakta her zaman bulunur. Ancak, şartlar hastalık için uygun olduğunda bitkilerde hastalık görülür.

Belirtileri;

Hastalık, bitkiler gençken ortaya çıktığında fide kök çürüklüğüne benzer şekilde çökerten belirtileri gösterir ve bu bitkiler hemen ölürlür. Bitkiler normal büyüklüğünü aldığı, çiçek ve meyve döneminde (kavun, karpuz ve hıyarda kol atma devresi olarak kabul edilir) hastalığın ilk belirtileri ortaya çıkar. Solgunluk gösteren bitkilere karşıdan baktığımızda, domates ve biberde yaprakların solmuş, aşağıya sarkmış, sanki bitki susuz kalmış gibi bir görünüm alır. Solgunluk gösteren bitki yakından incelendiğinde yapraklarda solma ve pörsüme görülür.

Mücadelesi;

Kültürel ve kimyasal olarak yapılabilir.

Kültürel Mücadele

- 1-Dayanıklı çeşit kullanımı
- 2-Sulama ve toprak işleme aletlerinin temizliği
- 3-Temiz tohum kullanımı
- 4-Örtü altı üretimde buharlaşmayı önlemek için malçlama
- 5-Yanmamış çiftlik gübresi kullanmama
- 6- Aşırı fosfor ve magnezyum gübrelemesinden kaçınma

🏠: Alparslan Türkeş Bulvarı, No: 492
33740, Erdemli / MERSİN

🌐: <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/alata>

@: alata@tarimorman.gov.tr

☎: 0 324 518 00 52

📠: 0 324 518 00 80

T.C.

TARIM ve ORMAN BAKANLIĞI

Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü

Alata Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü

Sebze Hastalıkları

Bülent ALTAN

Ziraat Yüksek Mühendisi

Mersin-2022